

ЛУГАНСЬКА ОБЛАСНА УНІВЕРСАЛЬНА
НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ім.М.ГОРЬКОГО

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ОРГАНІЗАЦІЇ МЕРЕЖІ
ПУБЛІЧНИХ БІБЛІОТЕК В ОБ'ЄДНАНИХ
ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАДАХ

м. СТАРОБІЛЬСЬК - 2017

I. Загальні положення

1. Ці Методичні рекомендації розроблені відповідно до Законів України «Про бібліотеки і бібліотечну справу», «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про добровільне об'єднання територіальних громад», «Про співробітництво територіальних громад» та можуть застосовуватися органами місцевого самоврядування відповідно до їх повноважень у процесі організації мережі публічних бібліотек в об'єднаних територіальних громадах із метою забезпечення належного рівня надання послуг у сфері культури.

2. У цих Методичних рекомендаціях вживаються терміни, визначені законодавством України.

Інші терміни вживаються у таких значеннях:

бібліотечний пункт – форма нестационарного бібліотечного обслуговування, яка передбачає надання бібліотечних послуг територіально відокремленим підрозділом публічної бібліотеки, де працює її штатний працівник;

нестационарне бібліотечне обслуговування – обслуговування поза межами стаціонарної бібліотеки, що забезпечує наближення бібліотечних послуг за місцем роботи, навчання, відпочинку або проживання населення; може здійснюватися у формі бібліотечного пункту, пересувної бібліотеки тощо;

пересувна бібліотека – форма нестационарного бібліотечного обслуговування, яка передбачає надання бібліотечних послуг за допомогою спеціально облаштованих транспортних засобів (бібліобусів).

3. Мережа публічних бібліотек в об'єднаній територіальній громаді (далі – ОТГ) організовується із врахуванням Мінімальних соціальних нормативів забезпечення населення публічними бібліотеками в Україні, затверджених Постановою КМУ від 30.05.1997р. № 510, зі змінами.

4. Необхідно враховувати, що відповідно до частини третьої статті 8 ЗУ «Про добровільне об'єднання територіальних громад» (від 05.02.2015р. №157-VIII, зі змінами) ОТГ є правонаступником всього майна, прав та обов'язків територіальних громад, що об'єдналися, з дня набуття повноважень сільською, селищною, міською радою, обраною такою об'єднаною територіальною громадою.

5. Виходячи з практики утворення ОТГ, можна виділити наступні типи районів:

- межі району повністю співпадають з межами однієї ОТГ (район – одна громада);

- район, територія якого повністю покривається ОТГ (район – кілька громад);
- район, межі якого майже повністю співпадають з межами ОТГ (декілька сільських рад не входять до складу ОТГ);
- район, в якому лише декілька сільських рад об'єднано в громади;
- район, в якому утворено одну ОТГ з адміністративним центром у центрі району (громада є меншою ніж половина району);
- район, в якому створено одну чи декілька ОТГ з центрами в селах, які в сумі охоплюють площу менше, ніж половина району;
- ОТГ – мала за площею та не відповідає за показниками Методиці формування спроможних територіальних громад, затвердженою Постановою КМУ від 08.04.2015р. № 214.

II. Варіанти організації мережі публічних бібліотек в ОТГ

Щодо організації мережі публічних бібліотек у районах першого типу (район – одна громада):

необхідно враховувати приписи частини 3 ст.8 ЗУ«Про добровільне об'єднання територіальних громад» про те, що все майно спільної власності територіальних громад такого району є комунальною власністю ОТГ, а пов'язані з таким майном права та обов'язки належать об'єднаній територіальній громаді з дня набуття повноважень сільською, селищною, міською радою, обраною такою об'єднаною територіальною громадою;

оскільки всі населені пункти району мають один спільний орган місцевого самоврядування, мережу публічних бібліотек у такому районі не є доцільним організувати як централізовану бібліотечну систему (далі – ЦБС);

оптимальним варіантом організації мережі публічних бібліотек у районах першого типу буде створення рішенням органу місцевого самоврядування ОТГ на базі ЦБС чи всіх публічних бібліотек району (у випадку, коли ЦБС в районі була відсутня) публічної бібліотеки як комунального закладу (бажано – зі статусом юридичної особи), що перебуватиме у власності ОТГ та утримуватиметься з її бюджету.

Місцезнаходженням такої публічної бібліотеки буде колишня районна бібліотека, а інші публічні бібліотеки, розташовані на території району, отримають статус відокремлених структурних підрозділів (філій) публічної бібліотеки ОТГ.

У районах другого типу (район – кілька громад) можуть розглядатися такі варіанти організації мережі публічних бібліотек:

у разі коли у районі функціонує ЦБС, може залишитися саме така модель. При цьому необхідно врахувати, що ЦБС перебуває у спільній комунальній власності усіх ОТГ району та утримується з районного бюджету;

рішенням органів місцевого самоврядування в ОТГ утворюються публічні бібліотеки з філіями. Такий варіант організації мережі публічних бібліотек застосувати простіше у випадку коли в районі ЦБС не функціонувала. При цьому районна бібліотека задовольняє спільні потреби усіх територіальних громад району та не може бути передана до комунальної власності однієї з ОТГ без відповідних рішень органів місцевого самоврядування інших ОТГ району;

у разі коли в районі ЦБС існує, необхідно врахувати, що відповідно до абзацу три пункту 10 Перехідних та прикінцевих положень ЗУ «Про місцеве самоврядування в Україні» районні ради за пропозиціями сільських, селищних, міських рад повинні приймати рішення про передачу до комунальної власності відповідних територіальних громад окремих об'єктів спільної власності територіальних громад, які знаходяться на їх території і задовольняють колективні потреби виключно цих територіальних громад. Таким чином, до комунальної власності ОТГ можуть бути передані філії ЦБС, що функціонують на території вказаної ОТГ. Районна бібліотека відповідно до законодавства не може бути передана у комунальну власність однієї з ОТГ району (без відповідних рішень органів місцевого самоврядування інших ОТГ району), навіть якщо вона розміщена на її території, оскільки забезпечує потреби жителів усіх населених пунктів району.

Для районів інших типів, зазначених у абзацах чотири – вісім пункту п'ять розділу I цих Методичних рекомендацій, можна запропонувати такі варіанти організації мережі публічних бібліотек:

У разі коли в одному з таких районів функціонує ЦБС, може залишитися існуюча модель. При цьому необхідно врахувати, що ЦБС перебуває у спільній комунальній власності усіх територіальних громад і ОТГ району та утримується з районного бюджету.

У разі, якщо в районі функціонує ЦБС, за зверненнями органів місцевого самоврядування ОТГ рішенням районної ради філії ЦБС, розміщені на території ОТГ, передаються у її власність. Орган місцевого самоврядування ОТГ утворює публічну бібліотеку з філіями. ЦБС продовжує функціонувати у складі районної бібліотеки і філій, що розміщені в населених пунктах поза межами ОТГ.

У разі, якщо в районі ЦБС відсутня, орган місцевого самоврядування ОТГ на базі публічних бібліотек, що функціонують на її території, утворює публічну бібліотеку з філіями. Органи місцевого самоврядування

населених пунктів, які не входять до складу ОТГ, продовжують бібліотечне обслуговування населення за існуючою у них моделлю. Утримання бібліотек у таких населених пунктах здійснюється з районного бюджету через міжбюджетні трансферти. При цьому районна бібліотека залишається у спільній комунальній власності територіальних громад, які не ввійшли до складу ОТГ.

Органи місцевого самоврядування ОТГ мають забезпечити в публічній бібліотеці процеси, які до цього централізовано здійснювалися у районній бібліотеці: комплектування та обробка бібліотечних фондів, методичне забезпечення, міжбібліотечний абонемент тощо. Разом із тим органи місцевого самоврядування ОТГ та громад, які не входять до складу ОТГ, можуть вирішити питання організації вищевказаних процесів на базі публічної бібліотеки однієї ОТГ відповідно до законодавства. Так, частина 3 ст.60 ЗУ«Про місцеве самоврядування в Україні» дозволяє органам місцевого самоврядування об'єднувати на договірних засадах кошти місцевих бюджетів для спільного фінансування (утримання) комунальних підприємств, установ та організацій. А ЗУ«Про співробітництво територіальних громад» визначає організаційно-правові засади співробітництва територіальних громад, принципи, форми, механізми такого співробітництва, його стимулювання, фінансування та контролю. Зокрема, відповідно до частини 1 ст.4 цього Закону співробітництво територіальних громад може здійснюватися у формі:

делегування одному із суб'єктів співробітництва іншими суб'єктами співробітництва виконання одного чи кількох завдань з передачею йому відповідних ресурсів;

реалізації спільних проєктів, що передбачає координацію діяльності суб'єктів співробітництва та акумулювання ними на визначений період ресурсів з метою спільного здійснення відповідних заходів;

спільного фінансування (утримання) суб'єктами співробітництва підприємств, установ та організацій комунальної форми власності - інфраструктурних об'єктів;

утворення суб'єктами співробітництва спільних комунальних підприємств, установ та організацій - спільних інфраструктурних об'єктів;

утворення суб'єктами співробітництва спільного органу управління для спільного виконання визначених законом повноважень.

III. Питання реорганізації ЦБС та утворення публічної бібліотеки ОТГ

У разі якщо ЦБС має статус юридичної особи, на неї розповсюджуються загальні правові норми щодо припинення юридичної особи. Відповідно до

ст.104 ЦК України юридична особа припиняється в результаті реорганізації (злиття, приєднання, поділу, перетворення) або ліквідації.

У результаті реорганізації юридична особа передає своє майно, права та обов'язки іншим юридичним особам – правонаступникам. Ліквідація юридичної особи здійснюється без переходу її прав і обов'язків до інших осіб, тобто без правонаступництва. При ліквідації юридичної особи її права й обов'язки припиняються.

Загальні вимоги щодо проведення реорганізації юридичної особи містяться у ст.ст.105–108 ЦК України. Також необхідно враховувати норми ст. 17 ЗУ «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань».

Орган, що прийняв рішення про реорганізацію юридичної особи, відповідно до ст.105 ЦК України призначає комісію з реорганізації, голову комісії та встановлює порядок і строк заявлення кредитором своїх вимог до юридичної особи, що припиняється, який не може становити менше двох і більше шести місяців з дня оприлюднення повідомлення про рішення щодо припинення юридичної особи.

До комісії з реорганізації з моменту призначення переходять повноваження щодо управління справами юридичної особи. Голова, члени комісії представляють її у відносинах з третіми особами та виступають у суді від імені юридичної особи, яка припиняється.

Відповідно до ст.107 ЦК України після закінчення строку для пред'явлення вимог кредитором та задоволення чи відхилення цих вимог комісія з реорганізації юридичної особи складає передавальний акт (у разі злиття, приєднання або перетворення) або розподільчий баланс (у разі поділу), який має містити положення про правонаступництво щодо майна, прав та обов'язків юридичної особи, що припиняється шляхом поділу, стосовно всіх її кредиторів та боржників, включаючи зобов'язання, які оспорується сторонами. Передавальний акт (розподільчий баланс) затверджуються органом, який прийняв рішення про її припинення.

Необхідно враховувати обов'язкове отримання погодження Міністерства культури України на реорганізацію ЦБС (ст. 15 ЗУ «Про бібліотеки і бібліотечну справу») та на виключення її з базової мережі закладів культури (частина 1 ст.22 ЗУ «Про культуру»).

Без проведення реорганізації передати частину майна, прав та обов'язків ЦБС до створюваної публічної бібліотеки ОТГ можна відповідно до ст.109 ЦК України за розподільчим балансом як виділ.

Рішення про створення публічної бібліотеки ОТГ приймає орган місцевого самоврядування ОТГ на пленарному засіданні відповідно до пункту тридцять частини першої ст.26 ЗУ «Про місцеве самоврядування в Україні».

Директора публічної бібліотеки ОТГ призначає на посаду та звільняє з посади сільський (селищний, міський) голова відповідно до пункту десятого частини четвертої ст.42 ЗУ «Про місцеве самоврядування в Україні» та з врахуванням ст.ст. 21, 211- 215 ЗУ «Про культуру».

Орган місцевого самоврядування ОТГ розробляє та затверджує статут публічної бібліотеки ОТГ. Вимоги до статуту юридичної особи наведено в ст.88 ЦК України та пунктах вісім – дев'ять частини 1 ст.15 ЗУ «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань».

При розробці статуту публічної бібліотеки ОТГ відповідний орган місцевого самоврядування повинен враховувати завдання, права та обов'язки бібліотек, визначених ЗУ «Про бібліотеки і бібліотечну справу», а також завдання, визначені підпунктом 5 пункту 6 Прикінцевих положень ЗУ «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України» від 24.12.2015р. № 911-VIII (побудова нової моделі надання послуг музеями та бібліотеками, розширення переліку послуг з організації дозвілля населення з використанням новітніх технологій; створення на базі бібліотек державної та комунальної власності центрів обслуговування громадян, основним завданням яких є задоволення потреб громадян у публічній інформації, забезпечення їх доступу до державних та регіональних електронних інформаційних ресурсів, надання консультативних послуг з питань електронного оформлення звернень до органів державної влади).

Вимоги до найменування юридичної особи викладені у ст.90 ЦК України, ст.16 ЗУ «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань» та Вимогах до написання найменування юридичної особи, її відокремленого підрозділу, громадського формування, що не має статусу юридичної особи, крім організації профспілки, затверджених наказом Міністерства юстиції України від 05.03.2012р. № 368/5.

Публічна бібліотека ОТГ має у своїй структурі відокремлені структурні підрозділи (філії) відповідно до законодавства. Філія – відокремлений структурний підрозділ юридичної особи, що розташований поза її місцезнаходженням та здійснює всі або частину її функцій.

Відповідно до ст. 95 ЦК України філії не є юридичними особами. Вони наділяються майном юридичної особи, що їх створила, і діють на підставі затвердженого нею положення. Відомості про філії повинні міститися в статуті публічної бібліотеки ОТГ.

Державна реєстрація публічної бібліотеки ОТГ здійснюється у порядку, встановленому Законом України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань».

IV. Гарантії працівникам у випадку проведення реорганізації ЦБС, інших публічних бібліотек

Можливість для звільнення працівників у разі реорганізації підприємства, установи, організації, у тому числі і ЦБС, інших публічних бібліотек, допускається тільки за умови скорочення штату або чисельності працівників. Право визначити чисельність і штат працівників належить власникові або уповноваженому ним органу.

Відповідно до ч.3 ст.36 Кодексу законів про працю України (далі – КЗпПУ) у разі зміни власника організації, а також у разі її реорганізації дія трудового договору працівника продовжується. Припинення трудового договору з ініціативи власника або уповноваженого ним органу можливе лише у разі скорочення чисельності або штату працівників (пункт 1 частини 1 ст.40 КЗпПУ).

Власник або уповноважений ним орган повинен додержуватися такого порядку дій:

якщо в організації створена первинна профспілкова організація, власник або уповноважений ним орган має дотримуватися вимог частини 3 ст.22 ЗУ "Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності". У разі, якщо роботодавець планує звільнення працівників з причин економічного,

технологічного, структурного чи аналогічного характеру або у зв'язку з ліквідацією, реорганізацією, зміною форми власності підприємства, установи, організації, він повинен завчасно, не пізніше як за три місяці до намічуваних звільнень надати первинним профспілковим організаціям інформацію щодо цих заходів, включаючи інформацію про причини наступних звільнень, кількість і категорії працівників, яких це може стосуватися, про терміни проведення звільнень, а також провести консультації з профспілками про заходи щодо запобігання звільненням чи зведенню їх кількості до мінімуму або пом'якшення несприятливих наслідків будь-яких звільнень. Профспілки мають право вносити пропозиції органам державної влади, органам місцевого самоврядування, роботодавцям, їх об'єднанням про перенесення термінів, тимчасове припинення або скасування заходів, пов'язаних з вивільненням працівників, які є обов'язковими для розгляду.

У випадку коли на підприємстві немає профспілки, зазначені питання бажано погоджувати з виборним представником від трудового колективу;

слід отримати згоду від виборного органу первинної профспілкової організації (профспілкового представника) на розірвання трудового договору з підстав, передбачених пунктом 1 ст.40 КЗпПУ, щодо кожного працівника, крім випадків, коли така згода не вимагається. Подання власника або уповноваженого ним органу розглядається в порядку, передбаченому ст.43 КЗпПУ;

скласти і затвердити в установленому порядку новий штатний розпис;

провести необхідні заходи в зв'язку зі звільненням працівників (не пізніше ніж за два місяці до їх проведення), включаючи ознайомлення працівників з наказом під розпис та вручення письмового повідомлення про звільнення. Одночасно з попередженням запропонувати працівникові іншу роботу на тому ж підприємстві, в установі, організації). Працівники, яких попереджено про наступне вивільнення, і посади яких відсутні у новому штатному розписі, продовжують працювати ще не менше двох місяців і отримують заробітну плату. Виплата заробітної плати у даному випадку здійснюється на підставі положень чинного трудового договору, дію якого не припинено, тобто трудовий договір продовжується.

Частиною 2 ст.42 КЗпПУ передбачено, що при вивільненні працівників у випадках змін в організації виробництва і праці має враховуватися переважне право на залишення на роботі, передбачене законодавством.

У разі звільнення працівників за пунктом один ст.40 КЗпПУ діють обмеження щодо звільнення окремих категорій працівників, встановлені ст.ст. 184, 1861 Кодексу, а саме: вагітних жінок і жінок, які мають дітей віком до трьох років (до шести років - у випадках, передбачених частиною 2 ст.179 Кодексу), одиноких матерів при наявності дитини віком до 14 років або дитини-інваліда); батьків, які виховують дітей без матері (в тому числі в разі тривалого перебування матері в лікувальному закладі), а також опікунів (піклувальників), прийомних батьків.

У разі прийняття рішення стосовно звільнення працівників слід дотримуватись положень ст.ст.47 та 116 КЗпПУ. Так, відповідно до ст.47 Кодексу в день звільнення власник або уповноважений ним орган зобов'язаний видати працівникові належно оформлену трудову книжку і провести з ним розрахунок у строки, зазначені в ст. 116 Кодексу.

У разі звільнення працівника з ініціативи власника або уповноваженого ним органу він зобов'язаний також у день звільнення видати йому копію наказу

про звільнення з роботи. В інших випадках звільнення копія наказу видається на вимогу працівника.

При припиненні трудового договору з підстави, зазначеної пунктом 1 частини 1 ст.40 Кодексу, працівникові виплачується вихідна допомога у розмірі не менше середнього місячного заробітку (ст.44 КЗпПУ).

V. Структура та штати публічної бібліотеки ОТГ

Структура та штати публічної бібліотеки ОТГ визначаються з урахуванням кількості її користувачів, видачі документів, відвідувань (у т.ч. – веб-сайту та соціокультурних заходів), рівня впровадження інформаційних технологій.

Залежно від цих показників у структурі публічної бібліотеки можуть затверджуватися бібліотека для дітей або відділ обслуговування дітей; відділи (сектори) комплектування та каталогізування фондів; обслуговування користувачів; методичний; нестационарного обслуговування; інформаційних технологій тощо.

Із врахуванням кількості будівель (приміщень), у яких розміщується публічна бібліотека, їх площ та інженерних комунікацій у структурі публічної бібліотеки ОТГ можуть функціонувати господарський та технічний відділи (сектори).

Кількість філій визначається з урахуванням Мінімальних соціальних нормативів забезпечення населення публічними бібліотеками в Україні, затверджених постановою КМУ від 30.05.1997р. № 510.

Гранична штатна чисельність керівників, професіоналів та фахівців визначається з урахуванням Типових норм часу на основні процеси бібліотечної роботи, затверджених наказом Міністерства культури і туризму України від 29.12.2008 № 1631/0/16-08.

Штатним розписам публічної бібліотеки ОТГ можуть передбачатися посади заступників директора; посада бухгалтера чи бухгалтерська служба на чолі з головним бухгалтером залежно від обраної форми організації бухгалтерського обліку (частина четверта ст.8 ЗУ«Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»).

VI. Організація бібліотечного фонду та бібліотечного обслуговування в публічній бібліотечі ОТГ

Створена публічна бібліотека ОТГ, отримавши бібліотечні фонди за передавальним актом, розподільчим балансом чи іншим документом залежно від способу її створення, організовує їх облік відповідно до Інструкції з обліку документів, що знаходяться в бібліотечних фондах,

затвердженої наказом Міністерства культури і туризму України від 03.04.2007р. № 22.

Для сумарного обліку бібліотечного фонду створеної публічної бібліотеки ОТГ відкривається Книга сумарного обліку на весь фонд публічної бібліотеки та окремі книги сумарного обліку на фонди кожної філії. Для індивідуального облік у книги брошур відкривається Інвентарна книга (заводиться обліковий каталог тощо). При цьому кожному примірнику видання присвоюється інвентарний номер.

Книги сумарного обліку, інвентарні книги, у яких вівся облік фондів бібліотек, правонаступниками яких стала публічна бібліотека ОТГ, закриваються та зберігаються відповідно до нормативно-правових актів у сфері архівної справи.

Бухгалтерський облік бібліотечних фондів, інших активів публічної бібліотеки ОТГ здійснюється відповідно до ЗУ «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» та стандартів бухгалтерського обліку в державному секторі.

Бібліотечне обслуговування здійснюється за місцезнаходженням публічної бібліотеки ОТГ та її філій.

У населених пунктах із кількістю жителів до 500 осіб бібліотечне обслуговування може здійснюватися за допомогою нестационарних форм (бібліотечний пункт, пересувна бібліотека тощо). При цьому слід враховувати, що бібліотечний пункт не має статусу відокремленого структурного підрозділу бібліотеки (філії).

Відділ науково-методичної роботи,
аналізу та розвитку бібліотек
ЛОУНБ ім.М.Горького

